

РАДА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ

**МІЖВІДОМЧИЙ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ЦЕНТР
З ПРОБЛЕМ БОРОТЬБИ З ОРГАНІЗОВАНОЮ
ЗЛОЧИННІСТЮ**

**Боротьба
з організованою злочинністю
і корупцією
(теорія і практика)**

науково-практичний журнал

2 (36)'2016

Київ 2016

**Боротьба
з організованою злочинністю
і корупцією
(теорія і практика)**

**Міжвідомчий
науково-дослідний центр**

Науково-практичний журнал ♦ Виходить двічі на рік ♦ Заснований 22.08.2000 р.
♦ Засновник – трудовий колектив Міжвідомчого науково-дослідного центру
з проблем боротьби з організованою злочинністю ♦ Свідectво про державну
реєстрацію серія КВ№ 4483 від 22.08.2000 р. ♦ Журнал внесено до переліку
наукових фахових видань України з юридичних наук (Постанова Президії ВАК
України № 3-05/11 від 15.12.2004 р.). Перереєстрований Рішенням Президії ВАК
України № 1-05/2 від 10.03.2010 р. та Наказом Міністерства освіти і науки України
№ 261 від 06.03.2015 р. ♦ Рекомендовано до друку науковою радою Міжвідомчого
НДЦ від 07.07.2015 р., протокол № 4

Редакційна колегія:

О. М. Юрченко (голова редакційної колегії, головний редактор), **В. М. Бутузов**,
Я. І. Василькевич, **М. С. Вертузаєв**, **В. Д. Гавловський** (відповідальний
секретар), **П. Т. Гега**, **В. М. Горовий**, **О. М. Джужа**, **О. В. Зайчук**,
Р. А. Калюжний, **В. В. Коваленко**, **В. О. Коновалова**, **О. В. Копан** (заступник
головного редактора), **О. Л. Копиленко**, **О. М. Костенко**, **М. В. Костицький**,
В. В. Крутов, **В. Ф. Левковський**, **С. Д. Максименко**, **М. І. Мельник**,
Н. Р. Нижник, **П. П. Підюков**, **М. А. Погорецький**, **Є. Д. Скулиш**,
В. Г. Хахановський, **М. Я. Швець**, **В. Ю. Шепітько**, **О. Н. Ярмиш**

- ♦ Редакційна колегія не завжди поділяє позицію авторів
- ♦ Рукописи не повертаються
- ♦ При передруку матеріалів посилання на науково-практичний журнал “Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика)” обов’язкове

Адреса редакції: Україна, 03035,
м. Київ-35, пл. Солом’янська, 1.
Тел.: (044) 245-24-71, факс (044) 245-24-70
<http://journal-bzozik.com.ua>
E-mail: info@journal-bzozik.com.ua

2 (36) 2016

ЗАХОДИ ДУХОВНО-МОРАЛЬНОГО, ВИХОВНОГО ТА ІДЕОЛОГІЧНОГО ХАРАКТЕРУ У ПРОЦЕСІ ПОПЕРЕДЖЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ

УДК 343.911

Тома М.Г.
аспірант Донецького юридичного інституту МВС України,

В статті досліджуються питання реалізації загальних соціальних заходів духовно-морального, виховного та ідеологічного впливу на суспільстві з метою попередження професійної злочинності. Особлива увага звертається на потребу вдосконалення правової бази для реалізації означених заходів та оптимізації відповідної правозастосовної практики. Пропонується в якості заходів попередження злочинності приділяти увагу, зокрема, розробці та поширюванню ідеології, спрямованій на усвідомлення цінності сім'ї та дітей, викориненню зі свідомості громадян широко розповсюдженого культу збагачення «за будь-яку ціну».
Ключові слова: аналогія закону, аналогія права, субсидіарне застосування норм права, прогалини у праві, трудові відносини.

Ключові слова: виховання, загальносоціальні заходи, злочинець-професіонал, злочинна діяльність, кримінальна субкультура, мораль, позбавлення волі, попередження злочинності, професійна злочинність

Постановка проблеми. За останні роки серед громадян нашої держави, у силу актів агресії Росії, зтяжнього характеру проведення антитерористичної операції на окремих територіях Донецької та Луганської областей, реалізації Урядом не завжди продуманих реформ, відчутного зубожіння населення тощо, спостерігаються такі поширені тенденції, як зростання недовіри до центральної влади, соціальний песимізм, а також тривога та невпевненість в завтрашньому дні, правовий

нігілізм. Посилює цю проблему той факт, що держава, через очевидну потребу вирішення низки питань національної безпеки, фактично усунулась від не менш пріоритетних завдань формування духовної культури суспільства, виховання в свідомості громадян моральності та правосвідомості. Надзвичайна актуальність даної проблеми обумовлена тим, що професійна злочинність у світлі ідеології, яку пропагують злочинці-професіонали, не лише переконана у тому, що бореться проти суспільства шляхом паразитарної моделі існування професійних злочинців, але й у тому, що таким чином веде тотальну війну з мораллю суспільства, яку досліджувана злочинність вважає вкрай лицемірною. Саме тому політика держави, що виражена в реалізації різних програм та стратегій захисту суспільної моралі, має істотне антикриміногенне значення: унеможливорює криміналізацію суспільства; є бар'єром для поширення й еволюції злочинної ідеології та філософії, а також кримінальної і в'язничної субкультур.

Аналіз останніх досліджень та не вирішені раніше проблеми. Окремі питання попередження злочинності заходами загальносоціального характеру були присвячені науковій праці М.Ю. Валуйської, Д.Р. Войнаровського, Л.Ф. Гули, Б.М. Головкина, О.І. Гурова, М.А. Дейнеги, М.С. Дмитрієва, І.О. Доброреза, О.П. Доробалюка, В.І. Єзикаяна, А.О. Забеліча, О.А. Калганової, Л.М. Кривоченко, В.В. Пивоварова, С.О. Прутяного, І.П. Рущенко, В.О. Сакало, О.О. Хайновського та інших українських та зарубіжних вчених-кримінологів. Однак, не применшуючи важливості вже сформульованих висновків вчених з означеного питання, слід визнати, що вивчення виховного, духовно-морального та ідеологічного впливу на суспільство з метою попередження професійної злочинності в сьогочасній Україні ще не було предметом комплексного дослідження.

Відтак, метою статті є аналіз характеристики заходів духовно-морального, виховного та ідеологічного характеру у процесі попередження професійної злочинності в сучасній Україні.

Виклад основного матеріалу. Злочинна ідеологія – це своєрідна філософія злочинного світу, котру пропагують злочинці-професіонали. Цією ідеологією виправдовується паразитарна модель існування, пояснюється та заохочується злочинний спосіб життя («від злочину до злочину»), знімаються психологічні, а також моральні бар'єри у людей, які опинилися перед вибором протиправного або соціального типу поведінки. Зважаючи на те, що злочинна ідеологія професійної злочинності передбачає залучення до цього виду злочинної діяльності саме молоді, вважаємо, що в сьогочасних кризових умовах, коли молодь є неконкурентною

Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика)

на ринку праці, аморальна культура, у тому числі кримінальна й в'язнична субкультура, культ збагачення «будь-якою ціною» масштабно пропагуються, серед іншого, у мережі Інтернет та на телебаченні, держава має зосередити увагу саме на захисті суспільної моралі серед молоді.

У цьому контексті слід погодитися з білоруською вченою С.М. Свіло, зокрема з приводу того, що сьогодні «неповнолітні та молодь отримують гарне інтелектуальне, фізичне виховання, а моральне, навпаки, в недостатній мірі» [1, с. 155]. При цьому, означена проблема, аж ніяк не є результатом впливу негативних факторів і кризових явищ останніх років (останні роки лише посилили цю проблему). Погодимось з тим, що вказана проблема була обумовлена подіями кінця 80-х років ХХ століття, коли в процесі переходу до ринкових відносин радянські республіки зіткнулися зі несподіваними глобальними проблемами, котрі заступили пріоритет виховно-ідеологічної роботи. А.Я. Сухарев з цього приводу справедливо вказує на те, що «система правового всеобучу, що була з великими труднощами й витратами створена в 70-ті і на початку 80-х років, була зруйнована, як зруйновано і багато що інше, що було цінним в минулому досвіді боротьби зі злочинністю» [2, с. 50].

Таким чином, попередження професійної злочинності заходами духовно-морального характеру нерозривно пов'язане зі заходами ідеологічного та виховного характеру. При цьому, на думку Л.В. Крижної, заходи ідеологічного характеру профілактики кримінальних правопорушень – це заходи, які покликані на ґрунті загальнолюдських цінностей формувати у членів суспільства моральну свідомість, головним чином: за рахунок диференційованого споживання звужувати негативний вплив на поведінку членів суспільства стандартів масової культури; шляхом індивідуально-виховної роботи коригувати моральні деформації у криміналізованих осіб [3, с. 50–51]. І.О. Доброрез також слушно зауважує, що ідеологічні заходи випередження полягають у формуванні в особи верховенства загальнолюдських цінностей та створенні в її свідомості умовного «каркасу», який не дозволить зруйнувати цілісність та гармонію людини. Така ідеологія повинна активно прищеплюватися ще з дитинства в родині, навчальних закладах, засобами масової інформації [4, с. 184].

Відтак, для покращення соціальної адаптації молоді треба усунути або принаймні ослабити протиріччя у соціокультурній і морально-

психологічній сферах суспільного життя. Для вирішення вказаних проблем необхідно вжити наступний мінімальний комплекс заходів:

1) зупинити маргіналізацію еліт, яка переважно вже складається з кланово-олігархічних груп, «богеми шоу-бізнесу», «зірок» комерційного спорту, корумпованих чиновників та адаптованих у бізнесі кримінальних кіл [5, с. 23];

2) відновити віру людей у соціальну справедливість і рівність всіх перед законом. З цією метою, як зазначає Б.М. Головкін, надважливим є запобігання уседозволеності та безкарності, у першу чергу з боку представників квазі-еліт і наближених до них кіл, забезпечення втілення принципів рівності всіх перед законом і невідворотності покарання у повсякденному житті [5, с. 23];

3) зберегти та примножити культурну спадщину, виробляти національний культурний продукт – усе те, з чого складається сутність та особливості ментальності народу, підвалини національної ідентичності. Зокрема, вимогою часу є піднесення ролі культури у державотворчих процесах, розбудові громадянського суспільства, етичному вихованні молодого покоління, утвердженні гуманістичних цінностей, високої моралі, духовних ідеалів. Слід мати на увазі, що на свідомість молоді досить негативно впливають комерціалізація мистецтва, культури, підміна духовних цінностей низькопробною продукцією [1, с. 155; 5, с. 23];

4) захистити інформаційний простір від культу насильства, сексуальної розпусти, кримінальної контркультури, пропаганди пияцтва, наркоманії та інших девіацій, що згубно впливають на суспільну свідомість, розтлівають суспільну мораль [5, с. 23]. Отже, у зв'язку із тим, що ідеологія професійної злочинності сьогодні як ніколи раніше активно поширюється шляхом тотального інформаційно-ідеологічного впливу на особистість, вбачається доцільність у поверненні держави до жорсткої цензури у цьому аспекті: з одного боку, у молоді і всіх громадян необхідно виховати низьку сприйнятливості до негативного інформаційного потоку, який не вдасться обмежити, а, з іншого боку – максимально обмежити негативний інформаційно-ідеологічний потік. Вкрай неприпустимо, що низькопробна культура орієнтує громадян на нові еталони чоловіка та жінки, в рамках яких чоловік представлений відвертим кримінальним злочинцем, безвідповідальною, безпринципною, цинічною й агресивною особистістю, а жінка – особистістю, що позбавлена будь-якого сорому, є розпусною, агресивною та мужикуватою жінкою, яка відкидає всі норми благопристойності! Власне, ці «еталони» є тими стереотипними образами, що пропагують та яким відповідають

професійні злочинці, і поширення цих стереотипів, повторимось: є вкрай недопустимим в законослухняному суспільстві;

5) розробити та поширювати ідеологію, спрямовану на усвідомлення цінності сім'ї та дітей. У зв'язку з тим, що морально і психічно здорова сім'я є істотним антикриміногенним фактором, вважаємо, що культивация ідеї цінності інституту шлюбу, цінності сімейних зв'язків і дітей повинна відігравати вирішальну роль у попередженні професійної злочинності державою, так і неурядовими організаціями. При цьому, в даному питанні серйозний вплив може здійснити Церква як суспільний інститут, що здійснює серйозний вплив не тільки на віруючих у Бога людей, але і на тих, хто «сумнівається», і на атеїстів. Тим більше важлива роль Церкви у вирішенні означеної проблеми, враховуючи той факт, що християнство (в рамках більшої частини конфесій) активно пропагує святість родини, моральних еталонів жінки і чоловіки тощо;

6) потрібно викоринити зі свідомості громадян широко розповсюдженого культу збагачення «за будь-яку ціну», у тому числі й незаконним шляхом, а з життя всього суспільства – поширеність у ньому неприпустимих традицій, правил та інших атрибутів кримінальної та тюремної субкультури;

7) підвищити правосвідомість громадян. Держава постійно реалізує програми та стратегії щодо підвищення правосвідомості громадян, проте, зважаючи на низький рівень правосвідомості громадян та тенденції до подальшого зниження цього рівня, не можна однозначно говорити про ефективний просвітницький вплив держави з приводу підвищення правової культури та обізнаності суспільства. Слід мати на увазі, що формування правосвідомості – це наслідок досить тривалого у часі правового виховання особи, яке переслідує в якості мети перетворення знання вимог права в тверде особисте переконання кожного громадянина, а також розвиток у цієї особи навичок непорушності правомірної та соціально корисної поведінки. Відповідно, правосвідомість громадян – це суттєвий антикриміногенний фактор, у підриві якого активно зацікавлена професійна злочинність й в укріпленні якого має бути заінтересована держава, котра дійсно займається попередженням професійної злочинності..

З урахуванням викладеного, вважаємо, що державі вже сьогодні слід запровадити комплекс профілактичних, організаційних, правових та інших заходів, головним чином, посилити профілактичну спрямованість виховної, керівної, управлінської, освітньої,

нормотворчої діяльності у всіх ланках, де формується правосвідомість; поглибити теоретичну розробку проблеми вдосконалення правового виховання молоді з урахуванням регіональної специфіки; при організації правового виховання молодих людей, акцент слід робити на єдності прав і обов'язків; в ході організації правовиховної роботи доцільно налагодити зв'язок правоохоронних органів з усіма ЗМІ. У свою чергу, як справедливо вказує М.А. Костюченко, активність населення у попередженні злочинності могла б істотно підвищитися, якщо би воно було повніше ознайомлене зі заходами, що реалізуються для розкриття кримінальних правопорушень, притягнення винних до відповідальності, а також з кримінальною статистикою злочинності [6, с. 93–94]. У свою чергу В.О. Черкашин вважає, що досягненню зазначених цілей буде істотно сприяти збільшення асигнувань на освіту та науку, оскільки рівень освіченості та розвитку науки свідчать про ступінь благополуччя в суспільстві. «У суспільстві, в якому існують проблеми в отриманні освіти, економлять на науці, комерціалізують її, не можна домогтися від населення правослукняної поведінки» [7, с. 55].

Висновки. Практика доводить, що освічені люди – це люди з більш розширеним світоглядом, ніж неосвічені люди. Окрім широти поглядів, ці люди виявляються більш кваліфікованими та затребуваними на ринку праці, аніж неосвічені громадяни. Відповідно, освічені люди в більшій мірі поглиблено беруть участь у житті суспільства, практикують навички суспільного життя, принципів життя в суспільстві, а, відповідно, є більш правосвідомими, що в комплексі не допускає їх криміналізації, насамперед, в напрямку професійної злочинності. При цьому, освітній процес повинен пропагувати ідеї правосвідомості, зменшувати толерантність населення до насилля і розпусти, культу збагачення «за будь-яку ціну», встановлювати ідеологічні бар'єри в свідомості людей з метою унеможливлення їх рекрутування до злочинного світу в якості професійних злочинців. Цьому процесу повинна дієвим чином сприяти держава, наукова, політична, культурна та інші еліти, які мають більш активно та об'єктивно захищати суспільну мораль та пропагувати законні, суспільно корисні моделі співжиття у межах суспільства

Список використаних джерел:

1. Свило С.М. Общесоциальное предупреждение преступности преступности женщин в Республике Беларусь: проблемы и пути решения. // Вестник Нижегородской академии МВД России. Нижний Новгород. 2014. № 3 (27). С. 151–156.

Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика)

2. Сухарев А.Я. Феномен российской преступности в переходный период: тенденции, пути и средства противодействия: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук. Москва, 1996. 60 с.
3. Крижна Л.В. Злочини у сфері сімейно-побутових відносин (кримінологічний аспект). Київ: Київ. ін-т внутр. справ при Нац. акад. внутр. справ України, 2003. 105 с.
4. Доброрез І.О. Кримінологічна характеристика і запобігання наркозлочинності в Україні. // Ученые записки Таврического национального университета им. В.И. Вернадского. Сер.: Юрид. науки. Симферополь. 2013. Т. 26 (65). № 2-1 (Ч. 2). С. 180–190.
5. Головкін Б.М. Загальносоціальне запобігання корисливої насильницької злочинності в Україні. // Теорія і практика правознавства. Харків. 2012. № 2. С. 23.
6. Костюченко М.А. Общесоциальное предупреждение преступлений в кредитной сфере. // Сибирский юридический вестник. Иркутск. 2016. № 3 (74). С. 91–96.
7. Черкашин В.А. Общесоциальные меры предупреждения корыстно-насильственных преступлений. // Теория и практика общественного развития. Краснодар. 2005. № 1. С. 54–60.

З м і с т

ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ БОРОТЬБИ З ОРГАНІЗОВАНОЮ ЗЛОЧИННІСТЮ

Керевич О. В.

Слідчі помилки у кримінальному провадженні: випадковість чи закономірність..... 3

Копан О. В., Невзоров І. Л.

Квазібандитизм у сучасних умовах 7

Люлько С. П., Шамара О. В.

Злочини, які вчиняються прокурорами у сфері службової діяльності: перспективні напрями запобігання 14

Ракул О. В.

Деструктивний вплив відмивання доходів, здобутих організованими злочинними угрупованнями, на фіскальну політику України 18

Сервецький І. В.

Поняття “мафія” та її суспільна небезпека 21

Тарасенко О. С

Окремі аспекти проведення спеціального слідчого експерименту 26

Чубко Т. П., Белянська В. В.

Запобігання проявам тероризму в Україні: інформаційні заходи антитерористичної діяльності.....30

Шепетько С. А.

Сучасні соціально-економічні детермінанти організованої злочинності 35

Юрченко О. М.

Проблемні питання протидії організованій злочинності у сфері державної безпеки 39

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Гега П. Т.

Щодо причин корупції в рибному господарстві України 45

Коник М. Ю.

Прокурорський нагляд за негласною діяльністю оперативних підрозділів Національного антикорупційного бюро України..... 49

Косиця О. О.

Сучасний стан антикорупційної політики в Україні 53

Кузьмін С. А., Губанова Т. О.

До питання соціальної зумовленості юридичної відповідальності за корупцію та організовані злочинні прояви у контексті сучасного вітчизняного адміністративного та кримінального законодавства..... 58

Нижник Н. Р., Муза О. В.

Антикорупційна експертиза як важливий напрям моніторингу законодавства України...64

Опак К. М.

Корупція – загроза національній безпеці України 68

Сухачов О. О.

Питання конспірації в діяльності оперативних підрозділів Національного антикорупційного бюро України 72

Титко А. В.

Корупційний аспект порушення вимог фінансового контролю – закордонний досвід..... 76

Трофименко Р. В., Шептуховський С. Є.

Впровадження спеціального антикорупційного завдання..... 80

Чабан В. П.

Попередження корупції у сфері дискреційних повноважень органів публічної адміністрації..... 86

ПРАВОВЕ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННОСТІ

Василинчук В. І., Данченко Л. І.

Окремі дискусійні питання запровадження у національному законодавстві кримінальної відповідальності стосовно осіб, віднесених до категорії “злочинців у законі” 91

Грібов М. Л., Венедіктов А. А.

Концептуальні підходи до визначення повноважень суб'єктів оперативно-розшукової діяльності та органів досудового розслідування..... 95

Довнич О. М.

Актуальні проблеми протидії нелегальній міграції в Україні 99

Козаченко О. І.

Правове регулювання забезпечення безпеки осіб, залучених до проведення негласних слідчих (розшукових) дій 103

Кришевич О. В.

Кримінальна відповідальність за шахрайство, вчинене групою осіб за попередньою домовленістю або організованою групою 109

Кулакова Н. В.

Особливості злочинів у сфері охорони культурної спадщини, що вчиняються організованими злочинними групами під час військових конфліктів..... 115

Марчук М. П.

Особливості нормативно-правового регулювання притягнення до відповідальності за адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією, в Україні..... 120

Мельник О. О.

Легалізація (відмивання) доходів, одержаних від незаконного обігу наркотичних засобів 124

Павлов Д. М.

Правові питання протидії розповсюдженню зброї масового знищення, техногенному та ядерному тероризму в умовах ескалації загроз військово-терористичного характеру 127

Пустовіт В. А.

Щодо проблем законодавчого забезпечення протидії злочинам, що вчиняються в банківській сфері 132

Тома М.Г.

Заходи духовно-морального, виховного та ідеологічного характеру у процесі попередження професійної злочинності..... 136

Хотенець П. В.

Суб'єкти протидії бандитизму в Японії..... 140

Шепетько С. А., Мельник А. О.

Напрями удосконалення законодавства щодо протидії транснаціональній організованій злочинності 145

ПИТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ

Гавловський В. Д.

До питання забезпечення кібербезпеки у цивільній авіації..... 148

Гіда О. Ф.

Інформаційно-психологічні атаки як одна з форм реалізації технологій деструктивного впливу на суспільство..... 153

Мовчан А. В.

Кібернетична безпека України в умовах глобальної нестабільності..... 159

Раєцька Л. В.

Актуальні проблеми протидії організованій кіберзлочинності в Україні 164

Шапочка С. В.

Стосовно окремих тенденцій кіберзагроз і деяких аспектів учинення кібершахрайства..... 169

НА ПОЧАТКУ НАУКОВОГО ШЛЯХУ

Вареник О.С.

Проблеми застосування цивільно-правових норм до регулювання трудових правовідносин 175

Карпенко Н. В.

Деякі аспекти криміналістичної характеристики злочинів, що вчиняються засудженими в установах виконання покарань України 179

Кротюк А. М.

Велике місто, як об'єкт кримінологічного дослідження запобігання наркозлочинності 183

Крук О. М.

Короткострокові виїзди засуджених: сучасні розробки в контексті посилення боротьби з організованою злочинністю 187

Мельник В. І

До питання протидії злочинності в сільській місцевості 191

Муравйов К. В.

Проблеми вдосконалення соціального захисту персоналу органів та установ виконання покарань 194

Повстяний О. В.

Особливості нормативно-правового закріплення інструментальної діагностики достовірності вербальної інформації в діяльності СБ України 199

Слободянюк Б. К.

Виявлення ознак злочину при огляді місця пожежі 203

Шумейко О. А.

Межі адміністративно-правового регулювання використання автоматизованих систем у сфері безпеки дорожнього руху 206

НАУКОВЕ ЖИТТЯ. РЕЦЕНЗІЇ

Копан О. В.

Забезпечення навчального процесу співробітників органів внутрішніх справ з дисципліни “Оперативно-розшукова діяльність” 197